

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД

УДК: 371:811.161.1

371:811.163.41

Ксенија Ј. Кончаревић¹

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Катедра за славистику

ТЕОРИЈА КОМУНИКАЦИОНЕ КУЛТУРЕ У ЛИНГВОДИДАКТИЧКОЈ ПРИМЕНИ (НА МАТЕРИЈАЛУ РУСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА)^{**}

Апстракт: У раду се разматрају методолошка питања примене парадигме дескрипције националног комуникационог понашања разрађене од стране Ј. А. Стерњина и Вороњешке школе комуникационе лингвистике у обучавању руском језику у инословенској (српској) говорној и социокултурној средини, као што су одређивање методичке релевантности истоветности, сличности и разлика између конфронтираних комуникационих култура и издвајање принципа и методичких поступака презентирања информација о руском националном комуникационом понашању у поређењу са српским (или било којим инословенским).

Кључне речи: методологија лингводидактике, конфронтационо проучавање језика и култура, национално комуникационо понашање, руска комуникациона култура, српска комуникациона култура, интерференција, фасилитација.

---

¹ kkoncar@open.telekom.rs

^{**} Рад је израђен у оквиру пројекта „Српска теологија у XXI веку: фундаменталне претпоставке теолошких дисциплина у европском контексту – историјска и савремена перспектива“, који финансијски подржава Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (број пројекта: 179078, руководилац пројекта проф. др Богољуб Шијаковић, Православни богословски факултет, Београд).

Конфронтациона анализа у настави руског језика као страног, посебно у инословенским срединама, заузима значајно место: уочавање истоветности, сличности и разлика у структури и функционисању језичких појава и елемената руског и матерњег језика студената омогућава коришћење фацитације и превенцију интерференције на нивоу фонетике и прозодије, графичке и ортографије, морфологије, творбе речи, синтаксе, лексикологије са фразеологијом, лингвокултурологије (о овоме детаљније в. Кончаревић 2003: 229-239; Кончаревић 2004: 179-190; Кончаревић 2006: 396-405).

У садашњем моменту развоја лингводидактике конфронтациона анализа све више се са лингвистичког усмерава на комуникациони, социокултурни и дискурзивни аспект употребе језика који је предмет усвајања (детаљније в. Митрофанова et al. 1996: 15-21), односно на примену у стицању знања, навика и умења у области националне комуникационе културе. Фокусирају се они елементи социокултурног контекста који су релевантни за адекватну продукцију и рецензију говора: комуникациони обичаји, правила, норме, социјалне конвенције, културолошка знања и сл. Наиме, пуновредна комуникација не своди се на пуку употребу исказа структурисаних у складу са граматичким системом и релевантних за постизање одређеног комуникационог циља. Значајну димензију комуникације на језику који је предмет усвајања представља умесност вербалног и невербалног понашања у датој култури. Другим речима, учесник комуникације треба не само да располаже одређеним инвентаром језичких и говорних средстава него и да познаје правила, традиције, норме, средства аутентичног комуникационог понашања изворних говорника страног језика како би адекватно реаговао на комуникационе радње саговорника и како у сопственом изражавању не би допуштао грешке изазване интерференцијом матерње комуникационе културе².

Значајан потенцијал за примену у методици наставе руског као страног језика поседује једна у нашој земљи релативно недовољно позната методолошка парадигма дескрипције националног културног понашања, коју су разрадили проф. Јосиф Абрамович Стерњин и сарадници Центра за комуникациона истраживања Универзитета у Вороњежу (Руска Федерација). Србистичкој научној јавности ову истраживачку парадигму систематично је представила Рајна

² Термине *национална комуникациона култура* (комуникационо понашање народа као компонета његове националне културе) и *национално комуникационо понашање* (укупност норми и традиција комуникације у одређеној лингвокултурној заједници) у овом раду користимо као синониме.

Драгићевић (Драгићевић 2010: 132-142), а на њеној примени у сакралној сфери заснована је једна наша монографија (Кончаревић 2013). Најпотпунији библиографски списак монографских публикација, тематских зборника и радова објављених у периодичним издањима Центра од почетка 90-х година XX века даје се у: Шипелевич, Стернин 2007: 265-312).

У оквиру ове парадигме разрађена су три основна модела дескрипције националног културног понашања: ситуациони, аспектски и параметарски. Сва три модела потенцијално обезбеђују комплексност описа комуникационог понашања, а разликују се по својој функционалној усмерености.

Ситуациони модел подразумева опис комуникационог понашања у оквирима комуникационих сфера и стандардних комуникационих ситуација (поздрав, извињење, изражавање захвалности, ступање у контакт, излагање из комуникације, општење у гостима, општење у колективу, општење са децом, национални невербални систем итд.). Овај модел базира се на емпиријском материјалу.

У ситуационом моделу раздвојено се разматрају и описују вербално и невербално комуникационо понашање. Инвентар комуникационих сфера и стандардних комуникационих ситуација које су предмет опсервирања доста је широк, при чему се опсег и дубина анализе одређују на основу одлика комуникационе компетенције одређеног нивоа. Ситуациони модел непосредно се базира на пракси интеркултурних контакта, при чему укључује и оне тематске сфере и комуникационе ситуације у којима при контактима носилаца разних језика и култура долази до реалних тешкоћа изазване разликама у нормама, традицијама и средствима матерње и стране комуникационе културе.

Аспектски модел подразумева опис комуникационог понашања у оквирима унапред задатих аспеката који ће бити предмет опсервирања – продуктивног, рецептивног, нормативног и реактивног, на нивоу вербалног и невербалног понашања. Овај модел анализе даје представу о основним параметрима менталитета и комуникационог понашања одређене узрасне или социјалне групе. Продуктивни аспект оријентисан је на анализу говорних средстава којима се остварује монолошко и дијалошко изражавање, при чему се узимају у обзир фактор адресата, садржајно-тематски оквир комуникације, комуникативно-стратегијски, прагматички и дискурсивни фактори општења, као и фактори невербалне комуникације. Реактивни аспект укључује анализу реакције на позитивне и негативне комуникационе чинове саговорника, као и на одређену тему општења. Нормативни аспект подразумева однос према нормама говора и комуникационог понашања уопште (нормативност, етикецијска правилност). По овој методолошкој схеми испитивано је говорно понашање деце и омладине, док на етносоциокултурне заједнице и социјалне групе она још није примењивана.

Параметарски модел базира се на формализованом системском опису комуникационог понашања на бази одређеног броја унапред издвојених чинилаца. По параметарској схеми може се описати комуникационо понашање било ког народа (из монокултурне перспективе), али она је погодна и за конфронтирање комуникационих култура припадника разних етносоциокултурних заједница. У средишту анализе налазе се комуникациона својства издвојена на емпиријској основи, добијена из фактографског материјала, која се затим систематизују, генерализују и обједињавају у параметре, а параметри у факторе. Тако се добија уопштени модел (табеларни преглед) комуникационог понашања одређеног народа, који пружа могућност стицања релативно целовите представе о националној комуникационој култури која се затим једноставно упоређује са одликама друге или других култура. У оквиру овог модела вербална и невербална средства комуникације посматрају се интегрално, у оквирима предвиђених параметара, с обзиром на њихову заједичку функцију и узајамно допуњавање при реализовању сваког конкретног параметра. Рецимо, у оквиру фактора „контактности“ посматрају се параметри комуникабилности, емоционалности, комуникацијског демократизма, доминантности, слободе укључивања у разговор, слободе ступања у контакт, контактирања погледом, допустивности дуготрајних пауза у општењу, саодноса између формалног и неформалног општења, од којих се сваки може реализовати у више варијетета – конкретних одлика комуникације (рецимо, параметри комуникабилности, емоционалности, комуникацијског демократизма, доминантности, слободе укључивања у разговор варирају од веома високе, преко високе, приметне, слабе, веома слабе изражености до њиховог одсуства; контакт погледом може бити обавезан, пожељан, факултативан или непожељан; однос формалног и неформалног општења исказује се као приоритетност једног или другог). Или: фактор „тематска усмереност општења“ реализује се у следећим параметрима: допустивост отворености и емоционалности у разговору, опсег разматраних информација, интимност информација за које се показује интересовање, интимност информација које се пружају саговорнику, инсистирање на добијању информације, исказивање властитог вредносног суда, дискусионни карактер општења, усредсређеност на решавање проблема у случају размимоилажења у мишљењима, присуство хумора у комуникацији, присуство комплимената у комуникацији, степен табуизираности комуникације, са амплитудом од веома високе, преко високе, приметне, слабе, веома слабе изражености ових параметара до њиховог одсуства. Невербална средства издвајају се у само оквирима фактора као што су активност невербалног понашања, интензитет гестикулације, амплитуда гестикулације и сл. (преглед модела описа комуникационог понашања овде дајемо према: Стернин 2000; Прохоров, Стернин 2006; 25-76; Стернин 2008: 105-153).

Нагласићемо да параметарски модел у начелу представља теоријску базу за конкретну комуникационо-ситуациону монокултурну и конфронтациону дескрипцију и анализу националног комуникационог понашања, док ситуациони и аспекатски модел пружају грађу за генерализовање до кога ће доћи при конструисању параметарског описа, тако да модели о којима смо говорили не само што се не искључују, него се међусобно допуњавају по принципу контактности и комплементарности.

Ситуациони модел је најсадржајнији и као такав погодан за лингводидактичку примену у већини образовних профила и на разним нивоима учења српског као страног језика, док параметарски модел, по нашем мишљењу, може наћи примену једино у највишој нормативној етапи овладавања језиком, у завршној фази студија русистике.

По мишљењу представника Вороњешке школе комуникационе лингвистике, адекватан опис комуникационог понашања могућ је искључиво на основу одређеног поређења. «Имплицитно, сваки опис имаће конфронтациони карактер. [...]. Као позадина увек се појављује нека конкретна комуникациона култура која је позната истраживачу» (Стернин 2008: 114). Како показују досадашња истраживања, најефикаснија је бикултурна дескрипција националног комуникационог понашања – рецимо, руског из перспективе енглеског, немачког, француског, пољског, кинеског и др. (в. Шипелевич, Стернин 2007: 277-305).

Група српских лингвиста (Предраг Пипер, Људмила Поповић, Рајна Драгићевић, Биљана Вићентић, Дојчил и Дарја Војводић, Ксенија Кончаревић) од 2004. до 2007. године учествовала је у међууниверзитетском пројекту «Комуникационо понашање словенских народа» под руководством проф. др Ј. А. Стерњина и академика П. Пипера, у чијем оквиру је објављен низ радова из области руске и српске комуникационе културе у монолингвалном/ монокултурном и конфронтационом, синхронијском и дијахронијском аспекту, при чему је доминантан модел анализе био ситуациони. Ипак, сва ова истраживања носила су фундаментални карактер. Чини нам се да у овом моменту напори српских (и инословенских) лингвиста треба да буду усмерени на решавање комплекса лингводидактичких (апликативних) задатака, као што су дефинисање подручја и разрада методологије међујезичког и међукултурног конфронтирања норми, традиција и средстава националног комуникационог понашања, одређивање методичке релевантности истоветности, сличности и разлика међу културама које су предмет конфронтирања, формулисање принципа и методичких поступака презентирања информација о руском комуникационом понашању у поређењу са српским (или било којим инословенским). У даљем излагању подробније ћемо размотрити сваки од побројаних аспеката.

Најбитнијим објектима конфронтационог проучавања руског и српског националног комуникационог понашања у лингводидактичке сврхе сматраћемо: (а) *комуникационе норме* – комуникациона правила чије поштовање у датој лингвокултурној заједници има карактер обавезности (познаника треба поздравити, за услугу изразити захвалност итд.); (б) *комуникационе традиције* – правила која нису обавезна, али се сматрају пожељним и као таква поштују се од стране већине припадника одређене културе (нпр. питати старију особу за здравље); (в) *вербално комуникационо понашање* – укупност норми и традиција општења везаних за тематику и услове у којима се комуникација одвија; (г) *невербално комуникационо понашање* – укупност норми и традиција везаних за физичке радње у одређеним ситуацијама, контакт између сабеседника, мимику, гестове, позе, и (д) *социјални симболизам* («језик свакодневног понашања» – Формановская 1989: 123) – укупност симболичких значења која се у одређеној етносоциокултурној заједници приписују радњама, поступцима, појавама и предметима који нас окружују.

Примена конфронтационе анализе у циљу усвајања норми, традиција и средстава комуникационог понашања Руса при учењу руског језика као страног базира се на принципу билатералности. Билатерално конфронтирање подразумева да се у видном пољу студената систематски налазе одлике српске и њихове матерње комуникационе културе, што омогућава уочавање релевантних обележја обеју култура и предвиђање свих манифестација интерференције или фацилитације (позитивног трансфера). Систематско уочавање истоветности, сличности и разлика између двеју култура неопходно је за одређивање њихове методичке релевантности. Типологија односа појава и елемената српске и матерње комуникационе културе укључује:

1. непостојање националних специфичности (идентичност конфронтираних појава и елемената двеју комуникационих култура);
2. постојање националних специфичности – а) неподударање појединих норми, средстава, традиција конфронтираних комуникационих култура, б) ендемичност комуникационих обележја унутар једне од конфронтираних комуникационих култура, и в) комуникациону лакуарност. Покушаћемо да сваку од ових категорија илуструјемо примерима који су издвојени комплексним и систематским конфронтирањем руске и српске комуникационе културе по ситуационом и параметарском моделу.

(1)

В компании, в группе, в гостях, за столом не принято молчать (Стернин 2004: 10-11).

И у руских, и у сербов у принципе досустимо спрашивати собеседника о его возрасте, зарплате, о его политических предпочтениях, о его семейном положении, наличии детей, где он живет (вплоть до улицы и номера дома), какая у него квартира, где и кем работает (если он преподаватель – что он преподает и что это за предмет), о родителях собеседника, их здоровье, месте жительства, источнике существования. Допустимы вопросы, касающиеся религиозности собеседника, о его физическом состоянии, заболеваниях. Подобные вопросы крайне редки в западной коммуникативной традиции (подробнее см. Стернин 2004: 20-21).

(2 а)

Жест «большой палец» есть в обеих культурах, но в русском общении он выполняется более энергично и имеет значение указания на высокое качество чего-нибудь, тогда как сербы поднимают большой палец у дороги, чтобы остановить попутную машину (Пипер, Стернин 2004: 9).

В русском языке в качестве инициальной фразы в эпистолярном дискурсе можно использовать формулу *Здравствуйте, ...*, в то время как в сербском языке не принято начинать письмо формулами приветствия при встрече (за исключением, пожалуй, писем мало образованных людей) (Пипер, Стернин 2004: 7).

Обращения типа *Господине! Госпођо!* в сербском языке гораздо чаще используются в функции обращения, чем соответствующие существительные *господин, госпожа* в русском языке, в то время как обращение типа русского *Женщина!* в сербском встречается редко и с сильной экспрессивной окраской (подробнее см. Вичентич 2004: 96-97).

(2 б)

В русском коммуникативном поведении нет специальных формул приветствия, используемых в среде верующих (*Помаже Бог! Помоз' Бог! – Бог ти/ вам помогао!, Бог се јави! – Ваистгину се јави!, Хваљен Исус! – Вазда буди!* и др.) (Вичентич 2004: 98).

У сербов нет русского жеста «щелчок по шее» как приглашение выпить (Пипер, Стернин 2004: 9).

У сербов нет обычая, как у русских, присесть перед тем, как отправиться в путь (Пипер, Стернин 2004: 5).

К врачу принято обращаться *докторе*. Студенты обычно обращаются к преподавателю: *професоре*. Коллеги-преподаватели обращаются друг к другу: *колега, колегинице*, или, например, *колега Јашовичу, колегинице Матияшевич*. Подчиненные могут обратиться к своему начальнику: *шефе* (Правда 2004: 86-87).

(2 в)

Для русского коммуникативного поведения характерна «бытовая неулыбчивость» (детальније в. Стернин 2008: 148-153).

Для русского человека в общении характерен «коммуникативный пессимизм». Данная черта отмечается большинством иностранцев. Й. Ричмонд отмечает, что у русских принято приветствовать «Как дела», а отвечать «Ничего» - что значит «ничего плохого не случилось». Даже если у кого-то все действительно хорошо, он не скажет ничего более волнующего, чем *ничего* или *нормально*. Только из дальнейшей беседы [...] можно понять, что у него действительно все хорошо. (Стернин 2004: 21).

Вступая в общение с сербами, россияне сразу обращают внимание на то, что их отличает от русских – выраженное чувство собственного достоинства и самоуважения, неторопливость, вальяжность. «Они очень любят себя», - заметила одна российская преподавательница. Сербы не склонны спешить, в ситуациях совместной деятельности они часто употребляют фразы-советы; Полако («Потихоньку, не торопись»), Немој(-те) да журиш (-ите) (Не спеши(-те)). Они не любят суеты, волнений. Их любимая поговорка – Нема проблема («Нет проблем»), Биће боље («Будет лучше, все образуется»). (Правда 2004: 73).

Радость от прихода «старого» («сербского») Нового года, 13-ого января, как и всякое другое радостное и важное событие (рождение сына, победу любимой спортивной команды и т. п.) в Сербии по традиции приветствуют пальбой в воздух из «домашнего» оружия (Правда 2004: 85).

У сербов есть жест – поднятие трех пальцев (большого, указательного и среднего) в значении – «мы православные сербы», который используется в политике – обычно на митингах. У русских нет подобного жеста (Пипер – Стернин 2004: 10). Специальным жанром печатных информационных, характерных для сербской языковой среды, являются объявления о смерти, т. н. «читули», помещающиеся на последних страницах газет, почти всегда с фотографией скончавшегося [...]. Это своего рода печатные причитания (Пипер – Стернин 2004: 9).

По правилу, методичком релевантношћу одликују се разлике које могу постати узрок међукултурне интерференције (2 а), или изазивати чуђење, недоумицу, неадекватну интерпретацију, па чак и комуникациони шок (2 б, 2 в). Оне се обавезно ексципирају у наставном процесу и у уџбенику као моделу тога процеса. Сличности између појава и елемената двеју комуникационих култура методички су релевантне једино уколико стимулишу позитиван трансфер комуникационих радњи и правила из матерње у културу језика који је предмет овладавања, и у том случају такође изискују експликацију (о типологији

истоветности, сличности и разлика у лингводидактичком конфронтирању детаљније в. Юсупов 1987: 193-200).

Као извор информација о комуникационој култури руског народа са имплицитним или експлицитним поређењем са матерњом културом студената могу послужити: 1. инструментално-практични прагматични и пројективни текстови (о улози књижевноуметничких текстова оба типа у упознавању са нормама и традицијама сакралне комуникационе културе детаљније в.: Кончаревић 2011: 139-148), 2. наставни дијалози – (а) сижејни, који имитирају реално комуникационо понашање носилаца српског језика и садрже релевантне информације имплицитно, и (б) дијалози типа нарације и дијалози-коментари, који експлицирају податке о националном комуникационом понашању, 3. комуникационо-ситуациона вежбања и 4. коментари уз материјале текстотеке као саставни део апаратуре оријентације уџбеника. У питању су, како видимо, структуралне компоненте уџбеника које се користе за презентацију свих врста лингвокултуролошких информација (о овоме детаљније в.: Кончаревић 2007: 763-772).

Теорија комуникационог понашања, посебно у њеном примењеном, лингводидактичком аспекту, изискује даљу методолошку разраду. У овом раду покушали смо да заснујемо презентацију најбитнијих обележја руске комуникационе културе са конфронтационог становишта, уверени да ће ова област изазвати интересовање теоретичара методике наставе српског као страног језика, аутора уџбеника и наставника.

Литература

- Вичентич, Б. (2004). Речевой етикет у сербов и руских. In И. А. Стернин, П. Пипер (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов*. Вып. 19 (95-101). Воронеж: Истоки.
- Драгићевић, Р. (2010). *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Кончаревић, К. (2003). Конфронтациона лингвокултурологија и нова парадигма наставе српског језика као страног. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, Београд, 31/1: 229-239.
- Кончаревић, К. (2004). Конфронтирање у високошколској настави граматике српског језика као страног. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, Београд, 33/1: 179-190.
- Кончаревић, К. (2006). Нека питања презентације лексике у настави српског језика у инословенској средини (теоријски оквир и уџбеничка

- реализација). *Научни састанак слависта у Вукове дане*, Београд, 35/1: 395-405.
- Кончаревић, К. (2007). Функција трансмисије културе у уџбенику страног (руског) језика: теоријски оквир и конструкцијска решења. In *Четврти међународни интердисциплинарни симпозијум «Сусрет култура» (763-772)*. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Кончаревић, К (2011). Руска сакрална комуникативна култура XIX и XX века кроз призму књижевности и публицистике, *Славистика*, Београд, 15: 139-148.
- Кончаревић, К. (2013). *Сакрална комуникација: нормe, традиције, средства*. Београд: Православни богословски факултет – Институт за теолошка истраживања.
- Митрофанова, О. Д. et al. (1996). *Пороговий уровень. Русский язык. Том I. Повседневное общение*. Москва: Совет Европы Пресс.
- Пипер, П., Стернин, И. А. (2004). О контрастивном изучении коммуникативного поведения близкородственных народов (русская и сербская коммуникативные культуры), In: И. А. Стернин, П. Пипер (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов*. Вып. 19 (3-10). Воронеж: Истоки.
- Правда, Е. А. (2004). Некоторые особенности коммуникативного поведения представителей сербскоязычной культуры, In И. А. Стернин, П. Пипер (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов*. Вып. 19 (188-184). Воронеж: Истоки.
- Прохоров, Ю. Е., Стернин, И. А. (2006). *Русские. Коммуникативное поведение*. Москва: Флинта – Наука.
- Стернин, И. А. (2000). *Модели описания коммуникативного поведения*. Воронеж: Истоки.
- Стернин, И. А. (2004). Основные особенности русской коммуникативной культуры, In: И. А. Стернин, П. Пипер (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов*. Вып. 19 (10-25). Воронеж: Истоки.
- Стернин, И. А. (2008). *Теоретические и прикладные проблемы языкознания. Избранные работы*. Воронеж: Истоки.
- Формановская, Н. А (1989). *Русский речевой этикет*. Москва: Русский язык.
- Шипелевич, Л., Стернин, И. А. (ред.) (2007). *Коммуникативное поведение славянских народов*. Вып. 28. Warszawa: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Юсупов, У. К. (1987). Лингводидактический аспект сопоставительного изучения языков, In: В. Н. Ярцева (ред.), *Сопоставительная лингвистика и обучение неродному языку (193-200)*. Москва: Наука.

Ksenija J. Končarević

**COMMUNICATIVE CULTURE THEORY IN LINGUODIDACTIC
APPLICATION (ON A CORPUS OF RUSSIAN AND SERBIAN LANGUAGES)****

Abstract: The paper explores methodological issues concerning the application of the paradigm of the description of national communicative behaviour developed by I. A. Sternin and the Voronezh school of communicative linguistics in the teaching of the Russian language in another Slavic (Serbian) speech and sociocultural environment, such as defining methodological relevance of identities, similarities and differences between the confronted communicative cultures and singling out principles and methodological procedures of presenting information about Russian national communicative behaviour in comparison with Serbian (or any other Slavic language).

Key words: methodology of linguodidactics, confrontational study of languages and cultures, national communicative behaviour, Russian communicative culture, Serbian communicative culture, interference, facilitation

Ксения Кончаревич

**ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ СОПОСТАВИТЕЛЬНОГО
ИЗУЧЕНИЯ СЕРБСКОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ В
РУССКОЙ СРЕДЕ**

Аннотация: В предлагаемой работе рассматриваются методологические вопросы применения разработанной И. А. Стерниным и Воронежской школой коммуникативной лингвистики парадигмы описания национального коммуникативного поведения в обучении сербскому языку в инославянской (русской) речевой и социокультурной среде, такие, как: определение границ и разработка методологии межъязыкового и межкультурного сопоставления в данной сфере; определение методической релевантности сходств и различий между сопоставляемыми коммуникативными культурами; выявление принципов и методических приемов подачи информации о сербском национальном культурном поведении в сопоставлении с русским.

Ключевые слова: методология лингводидактики, сербский язык как иностранный, сопоставительное изучение языков и культур, национальное

коммуникативное поведение, сербская коммуникативная культура, русская коммуникативная культура, интерференция, фацилитация

Резюме: В предлагаемой работе рассматриваются некоторые методологические вопросы применения разработанной И. А. Стерниным и Воронежской школой коммуникативной лингвистики парадигмы описания национального коммуникативного поведения в обучении русскому языку в инославянской (сербской) речевой и социокультурной среде, такие, как определение методической релевантности сходств и различий между сопоставляемыми коммуникативными культурами и выявление принципов и методических приемов подачи информации о русском национальном культурном поведении в сопоставлении с сербским.

Датум пријема: 30.7.2015.

Датум исправки: /

Датум одобрења: 6.10.2015.